

culture 21

Agenda 21 de la cultura

ACCIONES

Cultura 21: Accions

Compromisos sobre el paper de la cultura a les ciutats sostenibles

Reunits a Bilbao entre els dies 18 i 20 de març de 2015, representants de ciutats i governs locals de tot el món, convocats per l'Organització Mundial de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) a la seva Cimera de Cultura, adopten aquest document, "Cultura 21: Accions", que aspira a:

ACCIONS

- » **Promoure la integralitat de la relació entre ciutadania, cultura i desenvolupament sostenible.**
- » **Oferir un marc internacional recolzat en compromisos i accions que siguin alhora realitzables i mesurables.**
- » **Complementar l'Agenda 21 de la cultura (2004), tot fent-la més operativa.**
- » **Potenciar el paper de les ciutats i els governs locals com a instàncies d'elaboració i implementació de polítiques amb i per als habitants.**
- » **Contribuir a la definició de l'Agenda de Desenvolupament Sostenible Post 2015, tot assenyalant el paper essencial que hi ha de tenir la cultura.**

Introducció

En aquest inici del segle XXI, entenem que cap desenvolupament no es podrà qualificar de “sostenible” si no s’hi pren en consideració la importància central dels factors culturals. El desenvolupament humà és un procés d’ampliació de les llibertats i les capacitats, que protagonitzen totes i cadascuna de les persones que habitem la nostra Terra, i esdevé sostenible en considerar el respecte dels drets i les llibertats de les generacions futures. El desenvolupament humà només pot ser efectiu si assumeix una consideració explícita de la cultura i els seus factors, com ara la memòria, la creativitat, la diversitat i el coneixement.

El segle XXI és el segle de la diversitat cultural. A tots els racons del món s’ha forjat una relació dinàmica i interactiva entre la humanitat i el seu entorn. Avui, totes les cultures afirmen la seva voluntat d’ésser reconegudes com a agents d’aquests processos i volen contribuir, de manera original, des dels drets humans, a la sostenibilitat. Totes les cultures formen part de les riqueses del món i interactuen per avançar envers una humanitat més solidària, mitjançant la reciprocitat i el respecte i la confiança mutus.

El desenvolupament sostenible s’experimenta a nivell local i requereix espais i processos per a la participació ciutadana, el debat i la presa de decisions. Els governs locals tenen una posició privilegiada per fomentar activament el debat democràtic. Els governs locals poden activar espais i fomentar processos per tal que la ciutadania exerceixi els seus drets, amplii les seves capacitats, protagonitzi el present i decideixi el futur.

Comprendre i transformar el món demana que els marcs de referència del desenvolupament sostenible incorporin un pilar o una dimensió cultural, tan explícita, operativa i dinàmica com els pilars o les dimensions relatives als aspectes ambientals, econòmics o socials, tal com explica la Declaració d’Orientació Política adoptada per Ciutats i Governos Locals Units el 2010 a la Ciutat de Mèxic.

“CULTURA 21: ACCIONES”

- » **“Cultura 21: Accions”** renova el compromís de Ciutats i Governes Locals Units per relacionar de manera estreta ciutadania, cultura i desenvolupament sostenible.

- » **“Cultura 21: Accions”** complementa l’Agenda 21 de la cultura, aprovada l’any 2004 per Ciutats i Governes Locals Units “com a document orientador de les polítiques públiques de cultura i com a contribució al desenvolupament cultural de la humanitat”, que segueix sent un important text de referència.

- » **“Cultura 21: Accions”** considera les importants transformacions culturals de l’última dècada, que cal reflectir en l’enunciació de les polítiques actuals, identifica els temes clau de l’Agenda 21 de la cultura i els concreta mitjançant compromisos i accions. “Cultura 21: Accions” aspira a ser una eina aplicable arreu del món, que afavoreixi el coneixement, que permeti l’intercanvi de bones pràctiques i que consolidi una xarxa global de ciutats i governs locals responsables i líders en aquest àmbit.

VALORS

Aquests valors es basen en les experiències pràctiques i concretes de les ciutats i els governs locals així com en les aportacions provinents de les organitzacions internacionals, la universitat i l'activisme. Els valors sintetitzen les conviccions i les aspiracions dels governs locals per tal d'integrar la cultura al desenvolupament sostenible, tant a escala local com mundial.

Cultura, drets i ciutadania

1. La cultura consta de valors, creences, llengües, coneixements, arts i sabers amb els quals una persona, de manera individual o col·lectiva, expressa tant la seva humanitat com el sentit que confereix a la seva existència i al seu desenvolupament.
2. La cultura és un bé comú que amplia la capacitat de cada persona per crear el seu propi futur. Totes les persones són portadores de cultura i participen en l'elaboració de cultura. La cultura és un procés que permet entendre, interpretar i transformar la realitat.
3. Els drets culturals són una part integral dels drets humans. Ningú no pot invocar la diversitat cultural per infringir cap d'aquests drets, garantits pel dret internacional, ni per limitar-ne l'abast. Les llibertats culturals de les persones i les comunitats són tant una condició essencial com un resultat de les dinàmiques democràtiques.
4. Els drets culturals garanteixen que tota persona tingui la capacitat d'accedir als recursos culturals necessaris per viure en llibertat el seu procés d'identificació al llarg de tota la vida i la capacitat de participar, i donar una forma nova, a les cultures existents. La ciutadania cultural implica drets, llibertats i responsabilitats. L'accés i la participació a l'univers cultural i simbòlic en tots els moments de la vida constitueixen factors essencials per al desenvolupament de les capacitats de sensibilitat, elecció, expressió i esperit crític, que permeten una interacció harmoniosa, la construcció de ciutadania i la pau de les nostres societats.

5. La democràcia cultural constitueix un element fonamental d'una ciutadania activa i promou la participació i el diàleg. Per això, sense excloure que pugui ser font de disputes o tensions, i tot respectant els drets humans universals, és una de les condicions perquè ningú no s'atribueixi el dret de supplantar o exterminar una cultura fent al·lusió a criteris de supremacia, excel·lència o universalitat.

Els factors culturals del desenvolupament sostenible

6. El desenvolupament sostenible, o la sostenibilitat, exigeix la combinació d'un conjunt de factors interconnectats (culturals, mediambientals, socials i econòmics). És important que es desenvolupin polítiques específiques en cada àmbit, així com la transversalitat i la integració mútua dels diversos àmbits.
7. La diversitat cultural constitueix el principal patrimoni de la Humanitat. És el producte de milers d'anys d'història, fruit de la contribució col·lectiva de tots els pobles, a través de les seves llengües, idees, tècniques, pràctiques i creacions. La diversitat té múltiples dimensions, forma part de la identitat de totes les persones i no es redueix a l'alteritat. La diversitat cultural permet una redefinició constant d'identitats i diferències, i és un component essencial de la convivència, la ciutadania i la construcció pacífica de la societat.
8. El patrimoni cultural, en la multiplicitat de les seves dimensions, des de la memòria fins al paisatge, constitueix el testimoni de la creativitat humana i és un recurs per a la identitat de les persones i dels pobles. És quelcom viu i en evolució constant, que caldria integrar de manera dinàmica a la vida en societat.
9. El territori és una construcció social, fruit de la interacció històrica dels grups humans en el seu procés d'apropiació i transformació de la natura. Reflecteix la història, la identitat i els valors de la població que hi habita. El territori es pot concebre des d'una dimensió cultural, que és essencial per a la qualitat de vida dels seus habitants. En la mesura que l'ordenació del territori i la planificació urbana reconeixen, inventarien i posen en valor els recursos naturals i culturals, tot harmonitzant-los amb les aspiracions futures d'una societat, són actes culturals.
10. Els béns i serveis culturals no són mercaderies com les altres, perquè són portadores de sentits, de significats i d'identitat. Els artistes i les entitats i institucions culturals juguen un paper central en el desenvolupament de ciutats sostenibles. La reducció de la cultura al valor econòmic de les seves expressions en limita o anul·la la dimensió de bé comú i, en conseqüència, la capacitat transformadora. L'economia vehicula uns valors que condicionen les opcions de vida, valors que poden ser qüestionats des de la cultura. Els models econòmics del segle XXI han de permetre una articulació més coherent entre l'economia pública, privada i civil (no lucrativa) i garantir el respecte i la dignitat de les persones, de la justícia social i del medi ambient.
11. L'apropiació de la informació i la seva transformació en coneixement compartit constitueixen un acte cultural interdependent amb el dret a l'educació al llarg de tota la vida i amb el dret a participar en la vida cultural.
12. L'accés als serveis culturals i la participació activa en processos culturals són determinants perquè les persones en situació de desavantatge, aïllament o pobresa puguin superar aquesta situació i esdevinguin actors de la seva inclusió a la societat.
13. La participació mitjançant sistemes interactius d'informació de qualitat és essencial per al

- desenvolupament sostenible. Una bona governança ha de garantir la transparència i el dret de produir, rebre, buscar i transmetre informació fiable per part de tota la ciutadania.
14. El desenvolupament cultural es basa en la multiplicitat, la interacció i la cooperació de tots els actors que constitueixen l'ecosistema cultural, incloses les institucions públiques, les organitzacions de la societat civil i els actors privats, en una lògica que fomenti la innovació.
  15. Les pràctiques culturals de les persones no tenen lloc només als espais físics sinó també al món digital, les manifestacions del qual també formen part de l'espai públic. Cal garantir-ne el caràcter públic i les oportunitats que ambdós ofereixen.

Responsibilitats específiques dels governs locals

16. Els governs locals són actors de primer ordre en la defensa i la promoció dels drets culturals com a drets humans fonamentals. Mitjançant l'exercici de la democràcia de proximitat, garanteixen la participació dels habitants en les decisions públiques i promouen el diàleg i la interlocució amb els actors nacionals i internacionals.
17. Els governs locals apliquen marcs de governança multiactor (en diàleg amb la societat civil i el sector privat), desenvolupen formes de governança transversal o horitzontal (la dimensió cultural en el conjunt de les polítiques públiques) i exigeixen marcs de governança multinivell o vertical (amb altres nivells de govern).
18. Els governs locals promouen la participació de totes les persones implicades en l'elaboració, l'aplicació i l'avaluació de les polítiques públiques, incloses les polítiques culturals, i s'orienten a facilitar l'exercici de la democràcia cultural.
19. Els governs locals tenen la responsabilitat de garantir l'equitat territorial: entre centres i perifèries –a l'interior de les ciutats-, i entre les ciutats i les àrees rurals, fent un èmfasi especial en els territoris dels pobles i les comunitats indígenes.
20. Els governs locals són actors essencials en els processos internacionals, en assegurar que la veu de la ciutadania arriba a l'escena internacional. Els governs locals promouen una diplomàcia local, sovint amb accions en l'àmbit de la cultura, participen en processos de cooperació internacional en l'àmbit de la cultura, una eina indispensable en la constitució d'una comunitat humana solidària, i consideren especialment, en les seves iniciatives de cooperació internacional, les situacions específiques en les regions menys desenvolupades.
21. Els governs locals fomenten la ciutadania democràtica i la cultura de pau, mitjançant la promoció quotidiana de la no-violència i la resolució pacífica dels conflictes interns i externs a la ciutat. Els governs locals treballen de manera conjunta en xarxa, intercanviant pràctiques, experiències i coordinant accions. Els governs locals són laboratoris que permeten experimentar solucions exitoses i adequades als problemes globals.

COMPROMISOS

L'Agenda 21 de la cultura (2004) va ser el primer document internacional a abordar de manera sistemàtica la importància de la relació entre cultura, ciutadania i sostenibilitat. Durant aquesta dècada, un gran nombre de governs locals (ciutats, metròpolis, regions, províncies, departaments i comtats), actors de la societat civil, agències i ministeris estatals, i organitzacions internacionals han vinculat les seves polítiques i programes amb l'Agenda 21 de la cultura. Al lloc web de l'Agenda 21 de la cultura n'hi ha una llista completa.

Moltes organitzacions vinculades a l'Agenda 21 de la cultura han sol·licitat i reclamat una guia pràctica que servís per facilitar-ne l'aplicació local, l'intercanvi internacional d'experiències i l'establiment d'una "comunitat de treball" més visible i estructurada. En són una bona prova els resultats de [l'enquesta](#) que la Comissió de cultura de Ciutats i Governos Locals Units va publicar el setembre de 2014 per avaluar les activitats realitzades. Aquests "Compromisos" responen a aquesta necessitat. Aspiren a ser concrets i promouen unes orientacions i estàndards internacionals, realitzables i mesurables.

El segle XXI també ha estat testimoni d'un reconeixement progressiu de la cultura com a factor integral de la sostenibilitat, com ho demostra el nombre ingent d'informes, declaracions i compromisos d'institucions internacionals, governs estatals i locals i actors de la societat civil, experts i altres parts interessades. Cal destacar-hi les convencions de la UNESCO, els informes del PNUD, els treballs de la Relatora Especial de les Nacions Unides en l'àmbit dels Drets Culturals, els compromisos de la Global Taskforce de Governos Locals i Regionals, els esborranys dels Objectius del Desenvolupament Sostenible Post-2015 o la campanya #culture2015goal.

Aquestes aportacions mostren de quina manera la concepció actual de la sostenibilitat inclou una àmplia gamma de factors culturals, ecològics, socials i econòmics, interconnectats de manera estreta. Cal reconèixer aquestes interdependències en el disseny, la implementació i l'avaluació de polítiques, que no són només prerrogativa de les autoritats públiques, sinó resultat de sinèrgies i partenariats en els quals hi intervenen els diversos interlocutors.

Els "Compromisos" consten de nou seccions, estructurades de la manera següent:

1. **Drets culturals**
2. **Patrimoni, diversitat, i creativitat**
3. **Cultura i educació**
4. **Cultura i medi ambient**
5. **Cultura i economia**
6. **Cultura, equitat, i inclusió social**
7. **Cultura, planificació urbana, i espai públic**
8. **Cultura, informació, i coneixements**
9. **Governança de la cultura**

Les seccions que es presenten a continuació contribueixen a una nova concepció d'allò públic, basada en la idea de "compromisos" entre estat (en el nostre cas, els governs locals) i els diversos actors de la societat. Aquests nou compromisos sintetitzen la dimensió cultural d'una ciutat sostenible. Cadascun incorpora diverses accions específiques, que orienten la tasca dels governs locals adherits a l'Agenda 21 de la cultura, els permeten autoavaluar-ne el grau d'acompliment i afavoreixen una implementació millor de les polítiques i estratègies públiques.

Drets culturals

Ciutadania activa i ple reconeixement dels drets culturals

Els drets humans expressen la llibertat i la dignitat de tots els éssers humans, i constitueixen el fonament i la garantia de la coherència i la legitimitat de les polítiques. Els drets culturals fan referència al dret de totes les persones a expressar-se lliurement, a accedir als patrimonis, valors i identitats, així com a participar activament a la vida cultural. Els drets culturals són una part integral dels drets humans i garanteixen l'accés als coneixements necessaris per l'exercici d'altres drets, llibertats i responsabilitats.

Els drets culturals són incompatibles amb els relats que congelen la cultura o la identitat i les redueixen a unes expressions simplificadores, populistes i inconsistentes amb l'anàlisi històrica, i limitadores de les llibertats. Una identitat definida va deixar de ser una preconditionat reguladora de l'existència comunitària, i avui en dia la seva construcció ha esdevingut un factor fonamental del projecte col·lectiu; en comptes d'un punt de partida, la identitat ha passat a ser un destí negociable.

Així, els drets culturals garanteixen les capacitats que una persona es pugui identificar amb una o diverses comunitats culturals i pugui modificar aquesta elecció al llarg de la vida. L'exercici d'altres drets humans (incloses les llibertats d'expressió, associació i participació a la vida ciutadana, però també d'altres drets) també és quelcom essencial per al desenvolupament d'una ciutat sostenible.

Les polítiques culturals han d'implicar els drets dels habitants a determinar lliurement la seva identitat, desenvolupar i exercir les seves capacitats creatives, reconèixer les expressions culturals alienes i aconseguir que les pròpies també siguin reconegudes, i prendre part en les decisions col·lectives relacionades amb la totalitat de les dimensions de la vida en comú. Les polítiques locals han de reconèixer la ciutadania com a actor principal de la vida cultural local.

Tota política pública es construeix a partir d'una articulació raonable i raonada entre el reconeixement dels drets dels habitants, l'explicitació dels deures institucionals i la provisió de serveis públics, en un esperit de coresponsabilitat: els governs locals han d'aspirar a definir els serveis culturals bàsics com a drets mínims per a tots els habitants, amb una atenció especial a les persones i els grups més vulnerables, amb el propòsit de garantir-ne el desenvolupament de les capacitats culturals (drets, llibertats i responsabilitats).

- a. Les polítiques culturals locals es basen explícitament en els drets culturals.
- b. El govern local ha adoptat un text de referència sobre els drets, les llibertats i les responsabilitats culturals.
- c. El govern local adopta mesures per facilitar la participació dels habitants (de manera individual o com a representants de grups de la societat civil) en l'establiment de prioritats, la presa de decisions, l'execució o l'avaluació de les polítiques culturals.
- d. Hi ha estàndards de serveis mínims per assegurar serveis culturals mínims (per exemple, nombre de biblioteques / llibres per habitant).

Accions

- e. Hi ha una anàlisi detallada dels obstacles existents perquè els ciutadans accedeixin i participin a la vida cultural..
- f. Hi ha polítiques i programes que tenen com a objectiu la implicació més àmplia i més activa dels habitants en les pràctiques culturals i en la creació cultural..
- g. Les polítiques culturals presten una atenció especial a les persones i els grups més vulnerables.
- h. Les polítiques culturals inclouen entre els seus objectius l'ampliació de les oportunitats per a la participació de les dones en la vida cultural i adopten mesures contra tota discriminació de gènere.
- i. Les organitzacions locals de la societat civil que treballen en l'àmbit dels drets humans inclouen de manera explícita els drets culturals entre les seves prioritats.
- j. Hi ha polítiques i programes per incrementar el nombre de persones que són membres actius en entitats de la societat civil dedicades a temes culturals.

Drets culturals

Patrimoni, diversitat i creativitat

El patrimoni, la diversitat i la creativitat són elements constitutius de la vida cultural

Les polítiques culturals locals es constitueixen a partir de consideracions relatives al patrimoni, la diversitat i la creativitat. En primer lloc, hi ha una tensió entre una concepció clàssica de la cultura, de tall sociològic, considerada habitualment com un repertori de belles arts, i una concepció denominada "antropològica", adoptada per la UNESCO als anys 1980, que concep la cultura com el conjunt de formes expressives, valors, creences, pràctiques, etc. presents a la vida humana. Intentant assumir amb pragmatisme el millor d'ambdues concepcions, avui en dia cal fer un pas més, tot situant l'interès predominant de les polítiques locals per la cultura en l'encreuament entre allò simbòlic i allò expressiu, entre les expressions culturals d'avantguarda i la cultura de la vida quotidiana. Les activitats dels creadors contemporanis que inscriuen el seu treball artístic en la vida comunitària, la importància de la dimensió simbòlica de les pràctiques socials, o el reconeixement d'oficis i sabers tradicionals formen part d'aquesta intersecció.

En segon lloc, el diàleg entre "tradició" i "modernitat", sovint afectat pel lema "prohibit tocar" (és a dir, la tendència a fixar o a aïllar la tradició), podria evolucionar amb una invitació més dinàmica. La tradició que no dialoga amb el temps present esdevé estàtica, es fossilitza. Igualment, l'avantguarda que no és capaç de fertilitzar-se amb la tradició patirà desarrelament.

En tercer lloc, el respecte i la posada en valor de la diversitat requereixen la integració d'estratègies multiculturals (el reconeixement de persones amb relats culturals diversos que viuen en un mateix territori) i interculturals (les pràctiques culturals que permeten crear vincles entre les persones). La participació activa en la creació i la producció de cultura permet crear i recrear les comunitats amb les quals una persona es pot reconèixer lliurement. La realitat dels pobles i les comunitats indígenes, les minories i les comunitats creades pels processos migratoris hauran de ser objecte d'una atenció especial.

Finalment, la recerca de l'excel·lència acostuma a ser considerada com un dels objectius, explícits o implícits, de tota política cultural, de la qual en deriven projectes que prioritzen la "visibilitat" de l'excel·lència cultural, sovint contundents i efectius, tot que comptin amb una base social escassa o nul·la; en paral·lel, trobem projectes culturals, en general poc o gens visibles, amb un arrelament social indiscutible, que avui s'acostumen a qualificar com a "cultura de proximitat". Els artistes i els professionals de la cultura tenen un paper bàsic en la sostenibilitat: els seus treballs exploren les fronteres d'allò conegut i creen nous significats. Crear les condicions per construir l'excel·lència a partir d'un nou diàleg entre proximitat i visibilitat és indispensable per a l'existència d'unes polítiques culturals sostenibles.

- a. L'organigrama del govern local compta amb un departament, àrea o òrgan encarregat de les polítiques culturals (i de la dimensió cultural d'altres polítiques públiques).
- b. El govern local dedica un pressupost a la cultura, d'acord amb les seves responsabilitats i adequat als estàndards nacionals i internacionals, i adequat per possibilitar un desenvolupament sostenible de la vida cultural local. Una part significativa del pressupost assignat a la cultura es dedica a la investigació, el desenvolupament i la innovació del mateix sector cultural.
- c. El govern local dóna suport a l'existència i l'accessibilitat d'estructures diverses dedicades a la formació, la creació i la producció de cultura (espais de residència, incubadores de projectes, fàbriques de creació, laboratoris).

Accions

- d. El govern local promou la celebració d'activitats culturals amb la vocació de donar visibilitat a la creació artística i promoure les trobades entre diversos grups de la població.
- e. Hi ha polítiques i programes que construeixen l'excel·lència a partir de la proximitat amb els habitants i les seves iniciatives.
- f. Hi ha polítiques i programes que fomenten de manera explícita el reconeixement mutu entre la diversitat de les expressions culturals i els projectes interculturals.
- g. Hi ha polítiques i programes de protecció i promoció de la diversitat lingüística, i en especial de les llengües minoritàries o minoritzades.
- h. Hi ha polítiques de suport a les arts, amb atenció a les seves diverses disciplines.
- i. Hi ha polítiques relatives a la protecció del patrimoni cultural en totes les seves dimensions, material i immaterial.
- j. Hi ha polítiques i programes dedicats a la cultura científica, en partenariat amb les organitzacions locals de la societat civil, els actors privats, les institucions culturals i els centres de formació. Aquests programes són sensibles a les interaccions entre cultura científica, artística, història local i vida quotidiana.
- k. Les produccions locals tenen una presència significativa i equilibrada en el conjunt d'activitats culturals de la ciutat.
- l. Hi ha programes de cooperació cultural internacional, relacionats amb la vida cultural local i atents especialment a la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals.

Patrimoni,
diversitat, i
creativitat

Cultura i educació

Promoure la ciutadania activa a través de la construcció de capacitats culturals

El desenvolupament cultural, entès com un procés que porta a l'ampliació de les oportunitats d'expressió i l'accés als coneixements, està íntimament lligat amb l'educació i l'aprenentatge permanent. Qualsevol transmissió de sabers i desenvolupament de coneixements a través de la investigació, la comparació i l'experimentació constitueix un acte cultural. De fet, l'educació i la formació continua formen part dels drets culturals. Les ciutats, com a espais d'aprenentatge, proporcionen un excel·lent entorn per explorar les sinèrgies entre els recursos culturals i l'educació. Aquestes sinèrgies poden prendre diverses formes: millora de l'accés i de la participació en la cultura a les escoles i els centres d'educació formal i informal, promoció de l'educació artística i de les capacitats creatives i tecnològiques, activitats educatives i de mediació cultural dissenyades per artistes i institucions culturals, etc.

Les polítiques en aquest àmbit han de considerar l'educació formal i la no formal, incloure les oportunitats d'aprenentatge de tots els grups d'edat i promoure l'intercanvi i les connexions necessàries entre els coneixements instituïts i els coneixements que sorgeixen dels usos quotidians i que contribueixen d'aquesta manera a la innovació social. Valorar la diversitat dels nostres sabers permet reconèixer la riquesa cultural dels nostres territoris de vida. A més dels entorns tradicionals d'educació (per exemple, escoles i universitats), els actors de la societat civil poden fer un paper important en el desenvolupament d'una diversitat de sabers i competències que fomenten l'esperit crític dels habitants. L'adopció d'una diversitat de pedagogies i la formació adequada dels actors de l'educació sobre aquesta diversitat són igualment factors essencials. Les evolucions tecnològiques juguen també un paper important, i permeten percebre els reptes educatius des d'una perspectiva coherent amb la democràcia cultural. També s'han de considerar les sinèrgies entre les estratègies d'ocupació a tots els sectors de la cultura mitjançant la generació d'oportunitats de formació per als estudiants, una oferta àmplia de cursos de capacitació per als professionals i xarxes per l'intercanvi de coneixements.

Projectar la ciutat cap al futur implica necessàriament integrar tots els nous ciutadans i ciutadanes (infància i adolescència) en el desenvolupament de la cultura. Nens, nenes i joves tenen dret a ésser tractats com a subjectes competents i sensibles, enlloc de com a simples consumidors. Els processos educatius d'avui són fruit de la nostra cultura i permeten, alhora, la construcció de la cultura del demà. En aquest procés d'anada i tornada, les ciutats són actors clau en el reconeixement i la capacitació dels actors que formen la comunitat educativa d'un territori.

- a. Les estratègies educatives i de formació valoren adequadament els recursos culturals locals.
- b. El govern local ha aprovat una estratègia local que vincula la política educativa amb la política cultural.
- c. Hi ha una plataforma o xarxa local que reuneix els actors públics, cívics i privats en l'àmbit de la cultura, l'educació i la formació permanent.
- d. Les institucions culturals que reben suport públic generen activitats educatives per a entorns formals i no formals i hi dediquen una part significativa del seu pressupost.

Accions

- e. Hi ha dispositius que permeten compartir informació sobre les activitats culturals i les oportunitats d'educació cultural (per exemple, portals en línia, centres d'informació, etc.).
- f. Els currículums dels alumnes en l'educació primària i secundària inclouen l'adquisició d'habilitats i coneixements culturals (diàleg intercultural, reconeixement del valor de la diversitat, creativitat, patrimoni tangible i intangible, eines digitals).
- g. Les activitats culturals (creació, difusió i mediació) estan presents a les escoles i els centres de formació, associacions o empreses, des de les "residències artístiques" fins als projectes integrals que contemplen formació en la creativitat.
- h. Hi ha una oferta local d'educació artística (per exemple, escoles de música, arts visuals, arts escèniques o multimèdia, entre d'altres disciplines) a tots els nivells, accessible a persones de totes les edats i condicions.
- i. Hi ha una oferta local de formació en gestió i polítiques culturals que promou un enfocament complet dels factors culturals en el desenvolupament humà.
- j. Els drets culturals, així com els drets humans en general, estan presents als programes educatius i les activitats formatives dels sectors culturals.

Cultura i educació

Cultura i medi ambient

Els factors culturals com a acceleradors de la responsabilitat ambiental

Reconèixer la importància de la cultura en el desenvolupament sostenible condueix a explorar les connexions entre els aspectes culturals i mediambientals. A nivell profund, els aspectes culturals influeixen en la nostra comprensió del medi ambient i la relació que hi establim. La consideració del benestar de les generacions futures ja ha integrat una reflexió explícita sobre el medi ambient i ha d'incorporar-ne una altra sobre la cultura.

Els habitants d'un territori, mitjançant les seves pràctiques culturals, valors i visions del món, modifiquen els seus ecosistemes. Els espais "naturals" i els recursos biològics són utilitzats per les activitats humanes, de les quals tot sovint depenen i sense les quals podrien desaparèixer (per exemple, el patrimoni biològic agrari). Aquests espais i recursos són també portadors de cultura, en la mesura que ens remeten a la nostra història, coneixements pràctics i identitat (per exemple, el patrimoni gastronòmic), aporten valors estètics (els paisatges urbans o rurals) o condicionen la nostra capacitat de resposta davant els canvis (resiliència). Els coneixements dels habitants sobre els seus ecosistemes són les primeres riqueses dels territoris. Al llarg dels segles, les seves pràctiques han donat forma a paisatges urbans i rurals. Aquests coneixements tradicionals han de ser reconeguts i utilitzats per conèixer millor els equilibris ecològics i culturals dels territoris. Aquests coneixements s'han de posar en diàleg amb el coneixement acadèmic, especialment en el context de projectes territorials que poden tenir un impacte en l'equilibri ecològic dels territoris. Desenvolupar i difondre aquestes informacions constitueixen actes culturals essencials per al desplegament del pensament ecològic i dels valors inherents del desenvolupament sostenible. La natura i la cultura han evolucionat de manera interdependent i formen un equilibri en evolució constant. La diversitat cultural i la diversitat biològica estan relacionades de manera molt estreta.

Els governs locals són actors centrals per assegurar una consideració adequada del canvi climàtic i per promoure els coneixements i les capacitats dels habitants davant d'aquest repte global. A més, els governs locals poden afavorir l'accés als recursos necessaris per al desenvolupament de formes de producció d'aliments ecològics i sans. Una altra qüestió d'interès fa referència a l'impacte ambiental de les infraestructures i les activitats culturals (per exemple, esdeveniments o equipaments), que han d'assumir la responsabilitat que els correspon. Els actors culturals també poden contribuir a conscienciar sobre les preocupacions mediambientals i promoure usos més sostenibles dels recursos naturals.

- a. Els factors culturals (inclosos coneixements, tradicions i pràctiques de totes les persones i comunitats) apareixen en les estratègies locals de promoció de la sostenibilitat ambiental.
- b. Les polítiques culturals locals expliciten les connexions entre cultura i sostenibilitat mediambiental (per exemple, preocupació pel canvi climàtic, resiliència, prevenció de riscos davant les catàstrofes, ús sostenible dels recursos, conscienciació sobre la riquesa i la fragilitat dels ecosistemes).
- c. Hi ha un grup de treball o un mecanisme de coordinació entre els departaments de cultura i de medi ambient dins el govern local.

Accions

- d. La història i la cultura apareixen en la promoció d'unes pautes de producció i consum basades en el coneixement dels productes locals.
- e. La gastronomia, basada en els productes de proximitat, és reconeguda com una activitat constitutiva de la cultura local.
- f. El govern local adopta mesures per facilitar i promoure iniciatives ciutadanes relatives a la utilització sostenible d'espais públics, en especial aquelles vinculades amb la nova jardineria i altres exemples d'innovació social.
- g. El govern local estableix programes per preservar i difondre els coneixements i pràctiques tradicionals que contribueixen a l'ús sostenible dels recursos de l'ecosistema.
- h. El govern local reconeix l'interès cultural dels espais naturals amb programes específics.
- i. Les organitzacions culturals que reben suport públic avaluen els seus impactes ambientals i duen a terme activitats de conscienciació ecològica.
- j. Hi ha instàncies o plataformes que vinculen les organitzacions públiques, privades i de la societat civil que treballen en la relació entre els àmbits cultural i mediambiental.

Cultura i medi ambient

Cultura i economia

Tota economia sostenible exigeix una responsabilitat cultural

L'economia, per tal de ser sostenible, ha d'analitzar els valors en els quals es recolza i considerar els recursos culturals de l'entorn en el qual es desenvolupa. L'adequació de l'economia amb els recursos locals és la font de la seva legitimitat i el seu dinamisme.

Les activitats culturals són un factor important de desenvolupament econòmic integral i sostenible. Permeten la renovació i la creació de noves activitats econòmiques, potencien l'emprenedoria, l'accés a l'ocupació i la inserció, constitueixen un factor important d'atractivitat dels territoris i afavoreixen el desenvolupament turístic. D'altra banda, els models econòmics que han prioritzat els objectius estrictament associats al curt termini i al ràpid benefici econòmic, en detriment de la sostenibilitat a llarg termini, han conduït a l'explotació abusiva o al menyspreu dels recursos culturals locals o a la pèrdua d'identificació entre els habitants i el territori. Un ús sostenible dels recursos culturals ha de ser respectuós amb la seva essència i els seus valors, i hauria de contribuir tant al desenvolupament cultural com al desenvolupament econòmic. Per al desenvolupament de models econòmics conscients de la dimensió cultural del desenvolupament cal tenir en compte les pràctiques basades en la contribució, la mutualització, l'intercanvi o la donació.

Les formes d'organització econòmica es recolzen en determinats valors i opcions culturals. L'articulació entre l'acció dels actors de l'economia pública, de l'economia de mercat i de l'economia dels béns comuns, així com la introducció de formes de reciprocitat entre els actors, és una consideració essencial per assolir un desenvolupament econòmic centrat en les persones i en l'equilibri dels ecosistemes. L'ecosistema cultural no es pot considerar un apèndix de l'economia; ans al contrari, és la dimensió que el sustenta; per tant, l'ecosistema cultural s'ha de tenir en compte en les interconnexions amb i entre les altres dimensions del desenvolupament sostenible.

Com en tota activitat productiva, cal considerar adequadament temes com el reconeixement econòmic apropiat per als artistes i els professionals de la cultura, l'accés a les obres, la responsabilitat corporativa de les empreses i l'existència d'un ventall suficient de mecanismes de suport per als projectes culturals.

Tot atenent a les externalitats positives generades pels actors culturals, un ecosistema cultural sostenible ha d'incloure la reinversió dels recursos en el teixit cultural local, parant una atenció especial a les iniciatives culturals més dèbils i menys visibles, però no per això menys importants (per exemple, els centres d'educació artística, les organitzacions de base, les expressions minoritàries o la mediació cultural).

- a. Les estratègies de desenvolupament econòmic local comprenen les lògiques específiques de l'economia de la cultura i treballen amb els seus actors per tal que puguin ser un dels sectors econòmics clau de la ciutat o el territori.
- b. La contribució econòmica dels actors culturals (públics, cívics i privats) en l'economia local, inclòs el seu impacte directe i indirecte en la creació de riquesa i l'ocupació, és analitzada periòdicament.
- c. La legislació assegura l'existència de mecanismes de contractació i retribució adequats a les característiques dels treballadors del sector cultural, així com el reconeixement dels drets d'autor i altres drets connexos.

Accions

- d. Hi ha espais d'informació i de formació sobre els drets d'autor i sobre els models econòmics relacionats amb les pràctiques de creació compartida i les noves formes de distribució.
- e. Els programes dedicats a l'accés a l'ocupació i a la inserció inclouen els coneixements i les competències culturals.
- f. Hi ha diversos mecanismes de finançament per als projectes culturals que tenen vocació de mercat, com ara microcrèdits o capital-risc, així com programes de patrocini i de mecenatge.
- g. El govern local promou l'existència de mecanismes econòmics públics o mixtos per possibilitar la posada en valor o la multiplicació de les aportacions voluntàries als projectes culturals (micromecenatge, voluntariat, etc.).
- h. Hi ha partenariats entre els actors culturals i les empreses, per exemple mitjançant programes d'innovació i transferència de coneixement (residències).
- i. Es reconeix el valor de mantenir els oficis implantats al territori, alhora que s'hi desenvolupa la innovació que requereixin.
- j. El model turístic és sostenible: equilibrat al territori, connectat amb la comunitat local i interactiu amb l'ecosistema cultural.
- k. Els programes de Responsabilitat Social de les empreses inclouen de manera explícita els temes i els projectes en l'àmbit de la cultura, així com els valors culturals de la població i la cultura local.
- l. Les organitzacions empresarials locals, com ara les Cambres de Comerç, compten amb polítiques i programes específics en l'àmbit de la cultura.

Cultura i economia

Cultura, equitat i inclusió social

Els factors culturals contribueixen al desenvolupament de nous vincles socials

Els processos culturals i creatius tenen un fort impacte en el benestar personal, la salut i l'autoestima de les persones. Fan possible que els individus i els grups humans explorin la seva pròpia història i els seus relats d'identificació, afavoreixen el desenvolupament de nous sentits i significats a les seves vides i amplien les llibertats. Els processos culturals són clau per evitar l'exclusió i "no deixar ningú enrere".

La participació activa a la vida cultural és una de les claus de la inclusió social: ofereix motivació i habilitats per a una major participació cívica, aporta visibilitat a les expressions minoritàries, així com un major potencial de reconeixement mutu i cooperació entre diversos grups en el diàleg intergeneracional o intercultural, augmenta les oportunitats d'ocupació, millora la seguretat i la imatge d'un territori, entre d'altres. La cultura és un mitjà important per posar en marxa nous llocs de trobada i per desenvolupar nous significats col·lectius. També pot contribuir a la resolució de conflictes i l'enfortiment del teixit social i la resiliència dels grups i les comunitats.

Els factors culturals poden promoure o obstaculitzar l'accés a alguns serveis públics (per exemple, salut, educació, inclusió social i ocupació); en aquest sentit, els responsables polítics i el personal dels serveis públics s'han d'esforçar per identificar i fer front a tot tipus de discriminació en la prestació i l'accés als serveis públics, com ara la discriminació basada en el gènere o l'ètnia. Les polítiques i els programes contra la discriminació han d'explorar els terrenys comuns entre els factors culturals i les altres àrees d'acció política. Els processos en aquests àmbits acostumen a requerir compromisos a llarg termini i metodologies obertes i participatives.

Tot i que l'objectiu és ampliar les oportunitats de participació per a tothom i promoure els espais comuns per al reconeixement mutu, cal prestar atenció a la llibertat d'elecció de cada persona (inclosa la capacitat d'optar per no participar en activitats culturals), com a condició necessària per l'exercici de la ciutadania, complementària amb la que deriva del reconeixement del dret a la diferència.

- a. Les estratègies locals de l'esfera social (salut, ocupació, benestar i inclusió social) inclouen de manera explícita els aspectes culturals com a dimensió per combatre tot tipus de discriminació.
- b. Els factors que determinen la vulnerabilitat o la fragilitat cultural de determinats grups o individus al territori són analitzats periòdicament, en el marc de processos que impliquen directament les persones o grups afectats.
- c. La relació entre benestar personal, salut i les pràctiques culturals actives és analitzada periòdicament.
- d. Hi ha un programa de capacitació adreçat als professionals i les organitzacions de l'esfera social per millorar la seva capacitat d'identificar i fer front als factors culturals que obstaculitzen l'accés a alguns serveis públics.

Accions

- e. El govern local destina una part del seu pressupost cultural i recursos públics a la promoció activa de la participació de les dones en les activitats i les organitzacions culturals, especialment en els nivells de més perfil i responsabilitat, així com a valorar, promoure i incrementar la visibilitat i el prestigi d'aquelles activitats culturals en les quals habitualment hi ha més implicació de les dones.
- f. Les institucions culturals que reben suport públic duen a terme programes que inclouen els grups en situacions desfavorides i programes en les zones més difícils (en termes de pobresa o exclusió) del territori.
- g. S'han pres mesures per assegurar l'accessibilitat dels equipaments i els espais culturals per a tothom, incloses les persones amb discapacitats.
- h. Les estratègies locals de resolució de conflictes tenen en compte la dimensió cultural i reconeixen el potencial dels factors culturals.
- i. Hi ha programes per promoure la cooperació intergeneracional.
- j. Hi ha programes d'innovació cultural per als joves, que incorporen aspectes relatius a la inclusió social, els llenguatges culturals, els entorns digitals o la igualtat de gènere.
- k. Hi ha una plataforma o xarxa local de les associacions, cooperatives i organitzacions del tercer sector que desenvolupen les seves activitats en la relació entre cultura, equitat i inclusió social.
- l. Les organitzacions locals de la societat civil desenvolupen campanyes de sensibilització (promoció de la diversitat cultural, diàleg intercultural, anti-racisme) amb suport de les institucions públiques i les organitzacions culturals.

Cultura,
equitat, i
inclusió
social

Cultura, planificació urbana i espai públic

Planificar la ciutat i el territori amb consciència i sentit cultural

El territori és el resultat de la interacció entre l'entorn i les activitats humanes. El territori, en rebre la marca de l'ocupació humana i de la seva visió del món, és portador d'història, sentit i significat per a les poblacions que l'habiten. D'aquí que el territori contingui una dimensió cultural que es manifesta, entre d'altres coses, en les pràctiques i costums de la ciutadania, el patrimoni, l'arquitectura, el disseny, l'art públic, el paisatge, la relació amb el medi natural i l'ordenació de l'espai. Els factors culturals són un poderós instrument per a la construcció d'entorns vitals en els quals la ciutadania es reconegui, s'identifiqui i pugui desplegar els seus projectes de vida en llibertat. La cultura és una dimensió bàsica per reimaginar el món.

La planificació urbana i els espais públics són bàsics en la transició cap a la sostenibilitat de les ciutats i les regions. Una planificació urbana que no considera explícitament els factors culturals té impactes negatius en la preservació del patrimoni, impedeix l'exercici de la memòria, de la creativitat i de la coexistència, promou l'homogeneïtzació i limita les oportunitats per accedir i participar en la vida cultural. En resum, avui, la planificació urbana ha d'incloure l'avaluació de l'impacte cultural, de la mateixa manera com al segle XX va incorporar els estudis d'impacte mediambiental.

Entre les altres sinèrgies entre cultura, planificació urbana i espais públics hi ha (a) la necessitat de projectes de desenvolupament urbà o territorial que s'adaptin al seu context cultural (per exemple, utilitzant el coneixement local i les tècniques tradicionals de construcció, quan siguin aplicables, en comptes d'importar models aliens) i que aportin personalitat i diferència a la ciutat, (b) el reconeixement del potencial de les infraestructures i activitats culturals, quan estan dissenyades adequadament, per contribuir a la regeneració urbana, (c) l'equilibri entre els centres de les ciutats i la descentralització dels barris, així com entre els equipaments de major i menor format, en la planificació dels recursos i les oportunitats culturals, i (d) la participació dels habitants i els actors del territori des de les primeres etapes de planificació urbana i territorial.

- a. Els plans locals d'urbanisme (master plan) reconeixen explícitament la importància dels recursos i els factors culturals.
- b. Hi ha un document model d'"avaluació de l'impacte cultural", que es fa servir de manera habitual en les polítiques urbanístiques, i hi ha un programa de capacitatció per promoure'n l'ús.
- c. El govern local disposa d'un inventari del patrimoni cultural (tangibles i intangibles) i natural a la ciutat / regió i ha establert mecanismes de preservació i conservació adequats als estàndards internacionals.
- d. El govern local adopta mesures per promoure el paper de la cultura en la renovació dels centres històrics i en els plans de desenvolupament a nivell del territori, dels barris o dels districtes.

Accions

- e. Les noves infraestructures culturals es planifiquen com a peces d'un ecosistema cultural ampli, i preveuen l'impacte de la seva aparició.
- f. El govern local considera explícitament la noció de paisatge en les seves polítiques, tot integrant-ne els aspectes naturals i culturals.
- g. El govern local reconeix l'espai públic (per exemple, carrers, places i altres àrees comunes a la ciutat) com un recurs clau per a la interacció i la participació cultural.
- h. Hi ha un repertori dels espais que, per la seva funció simbòlica, constitueixen un bé comú per als seus habitants.
- i. Hi ha programes per promoure el desenvolupament i la conservació de l'art públic.
- j. Hi ha una pauta arquitectònica, basada en la qualitat, en la renovació dels edificis existents, la planificació d'edificis de nova planta, i la utilització de les tècniques tradicionals de construcció.
- k. Les polítiques en matèria de transport i mobilitat urbana tenen en compte l'accés de la ciutadania a la vida cultural, amb una atenció especial a les persones amb infants, les persones residents en zones perifèriques de la ciutat o que troben altres obstacles específics per al seu accés.
- l. El govern local desenvolupa polítiques i accions que afavoreixen la participació activa de la població en la planificació urbana i la transformació del territori, per exemple, en disseny urbà, arquitectura o art públic.

**Cultura,
planificació
urbana i
espai públic**

Cultura, informació i coneixement

Les tecnologies contribueixen a la pluralitat i la construcció de ciutadania

Incrementar les oportunitats per a l'accés a la informació i la participació en la generació de coneixement és un procés d'ordre cultural que forma part de les condicions bàsiques del desenvolupament sostenible. Històricament, la transmissió lliure de coneixements garanteix l'evolució cultural de les societats: les creacions de cada època es basen en els coneixements i les creacions de períodes anteriors. Una accessibilitat més gran i més àmplia a les dades, una informació de qualitat i la participació dels habitants en la seva creació, anàlisi, producció i difusió permeten una assignació més transparent dels recursos i una veritable apropiació ciutadana dels processos de desenvolupament. A més, en un context marcat cada cop més per la tecnologia, la innovació i la connectivitat, aquests mitjans poden afavorir un canvi positiu en la comunitat, tot donant resposta a les problemàtiques locals i les aspiracions dels habitants.

Cal renovar els esforços, especialment per part de les institucions públiques, per garantir que la major accessibilitat a la informació que facilita la tecnologia digital no pugui ocasionar, de cap manera, una pèrdua de la privacitat.

Les organitzacions que treballen amb la informació i el coneixement, com ara les biblioteques, els arxius, els museus, les organitzacions de la societat civil o els mitjans de comunicació, poden proporcionar informació sobre els drets culturals i els serveis públics. Aquesta informació és bàsica per empoderar les persones i les comunitats locals. Aquestes organitzacions poden, a més, connectar els agents i facilitar l'intercanvi de pràctiques; contribuir a preservar i assegurar l'accés continuat al patrimoni cultural; generar fòrums i debats públics; i oferir formació per tal que la ciutadania pugui accedir a la informació, comprendre-la i apropiarse'n.

A més, les polítiques urbanes han de prendre en consideració els canvis recents en la creació, la producció, l'accés, la circulació i l'intercanvi de la informació, així com els canvis en les indústries culturals i creatives, i de quina manera tots aquests canvis poden ser adaptats al context i a les capacitats dels actors locals. Avui, l'espai públic de la cultura té també una dimensió virtual, internet. Tots aquests factors impliquen la promoció d'oportunitats per a la connectivitat internacional, fins i tot a través del treball en xarxa, en línia i presencial.

- a. La legislació garanteix la llibertat d'expressió, inclosa l'expressió artística, la llibertat d'opinió i informació i el respecte a la diversitat cultural i la privacitat.
- b. Hi ha mecanismes públics, i de la societat civil, d'observació sobre aquestes llibertats..
- c. Hi ha polítiques per garantir l'accés a una informació lliure i pluralista, i mesures per garantir que la informació existent afavoreix el dret de la ciutadania a participar en la vida cultural.
- d. Els mitjans de comunicació local reflecteixen la pluralitat d'opinions, proporcionen un espai i una importància iguals als missatges de les dones i representen la diversitat cultural existent a escala local i internacional.

Accions

- e. Hi ha sistemes d'observació, investigació o anàlisi de la realitat cultural i la seva interacció amb altres àmbits del desenvolupament humà, que vinculen les universitats, el govern i la societat civil.
- f. Els obstacles en l'accés i l'aprofitament de les tecnologies de la informació i la comunicació amb finalitats culturals són analitzats de manera periòdica.
- g. La relació entre els processos culturals de base i la innovació social és analitzada de manera periòdica.
- h. Hi ha polítiques i programes sobre les formes de creació, producció i distribució digital, centrats en els habitants i que afavoreixen la democràcia cultural.
- i. Les institucions culturals que reben suport públic participen en els debats sobre la informació i el coneixement, i donen suport de manera coherent al valor de la cultura com un bé comú.
- j. Hi ha activitats formatives o de sensibilització per als professionals de la cultura sobre les implicacions culturals, socials i econòmiques de les formes existents o emergents d'accés i reproducció cultural (per exemple, copyright, copyleft, accés obert, etc.).
- k. Hi ha polítiques i programes perquè els actors culturals participin en xarxes de cooperació internacional.

Cultura,
informació i
coneixement

Governança de la cultura

Cap a una governança equilibrada i compartida de les polítiques culturals locals

La governança implica tant un “bon govern” com un “govern compartit” i s’expressa en tres dimensions: la governança multiactor (sector públic, sector privat i societat civil), la governança transversal o horitzontal (diversos àmbits de l’acció pública) i la governança multinivell o vertical (diversos nivells de govern).

La integració transversal dels factors culturals en les estratègies locals de desenvolupament sostenible, reconeixent la naturalesa comuna de la cultura i el seu lloc central en la construcció d’espais comuns de reconeixement, experiència i aprenentatge, s’ha de basar en la responsabilitat compartida entre tots els actors implicats (governança multiactor). A més dels governs locals, cal que els actors de la societat civil, les organitzacions privades i els ciutadans particulars siguin reconeguts com a actors clau en els debats públics, en l’establiment de prioritats, en l’elaboració de polítiques, i en la gestió i l’avaluació de programes. El govern local, alhora que conserva la responsabilitat general per al desenvolupament sostenible i la generació d’un entorn favorable per a la participació en la cultura, ha de ser capaç d’assumir diversos rols (a vegades líder, a vegades finançador, a vegades facilitador, a vegades observador), identificar obstacles a la cooperació i promoure les sinèrgies entre els diversos actors. La sobreinstitucionalització desequilibra l’ecosistema cultural tant com la privatització.

El dret a participar en la vida cultural implica la consideració de les dimensions culturals de totes les polítiques. La governança local de la cultura ha d’incloure oportunitats per a un mapatge cultural plural (és a dir, la participació en la identificació dels recursos i relacions culturals pertinents), la planificació estratègica (és a dir, la fixació de prioritats i el disseny d’accions clau) i l’avaluació. Una governança equilibrada fomenta l’establiment d’instàncies participatives públiques (com els consells locals de cultura) o independents (creades des de la societat civil).

La governança de la cultura es basa també en l’existència de mecanismes de coordinació transversal entre els diversos departaments amb responsabilitats en l’àmbit d’allò cultural, i en marcs de governança multinivell que facilitin la coordinació entre els governs local, regional (si s’escau) i estatal.

- a. El govern local implementa una política cultural basada en l’Agenda 21 de la cultura i Cultura 21: Accions, que reuneixi les iniciatives públiques, cíviques i privades en un projecte conjunt.
- b. El govern local promou l’existència de plans culturals locals i/o a nivell de barri o de districte.
- c. El govern local crea alguna instància participativa pública (com ara un consell local de cultura) que inclou els actors públics, cívics i privats, i la missió de la qual té relació amb la política cultural local.
- d. Els projectes públics generen espais permanents de concertació, negociació i regulació dels seus objectius i els seus mètodes, amb la participació de tots els actors implicats, és a dir, dinàmiques de reflexivitat i amb sentit prospectiu.

Accions

- e. Les institucions culturals que reben suport públic reten comptes de manera transparent i avaluen el servei públic que realitzen; els habitants de la ciutat estan representats en els màxims òrgans de direcció d'aquestes institucions.
- f. Els programes i les institucions culturals que reben suport públic desenvolupen una perspectiva de gènere.
- g. Hi ha polítiques o programes que donen suport a la participació dels ciutadans en la gestió de les instal·lacions, els programes o els esdeveniments culturals.
- h. El govern local reconeix i dona suport a les pràctiques de gestió que expressen la cultura local i que es desenvolupen al voltant dels béns comuns.
- i. Hi ha una plataforma independent o una xarxa d'organitzacions de la societat civil que inclou ciutadans i actors culturals de tots els sectors.
- j. Hi ha mesures (programes de capacitació) per enfortir les ONG, les associacions gremials o sindicals en l'àmbit de la cultura o altres actors de la societat civil que contribueixen a la vida cultural.
- k. Hi ha marcs permanents per a la distribució de responsabilitats o la col·laboració en la política cultural entre els governs local, regional i estatal.

Governança de la cultura

COM FER SERVIR AQUEST DOCUMENT?

Aplicació local

Tots els governs locals que ho desitgin poden fer servir “Cultura 21: Accions” lliurement.

“Cultura 21: Accions” aspira a ser un document útil per al conjunt del govern local (és a dir, no només per als departaments de cultura). La nostra ambició ha estat condensar en un únic document, pràctic i fàcil d'utilitzar, allò que avui sabem sobre la relació entre ciutadania, cultura i desenvolupament sostenible. Es tracta d'un àmbit emergent, encara no consolidat, però necessari per donar resposta als reptes que la humanitat té plantejats en el nostre segle XXI. Els governs locals són actors fonamentals en aquest sentit.

Esperem que aquest document ajudi els Alcaldes i Caps de Govern locals a fer més forta la dimensió cultural del desenvolupament local i que així mateix inspire tots els funcionaris a considerar els factors culturals del desenvolupament sostenible.

Desitgem igualment que aquest document també pugui ser utilitzat per tots els actors urbans que despleguen accions en els àmbits de la cultura, la ciutadania i el desenvolupament sostenible.

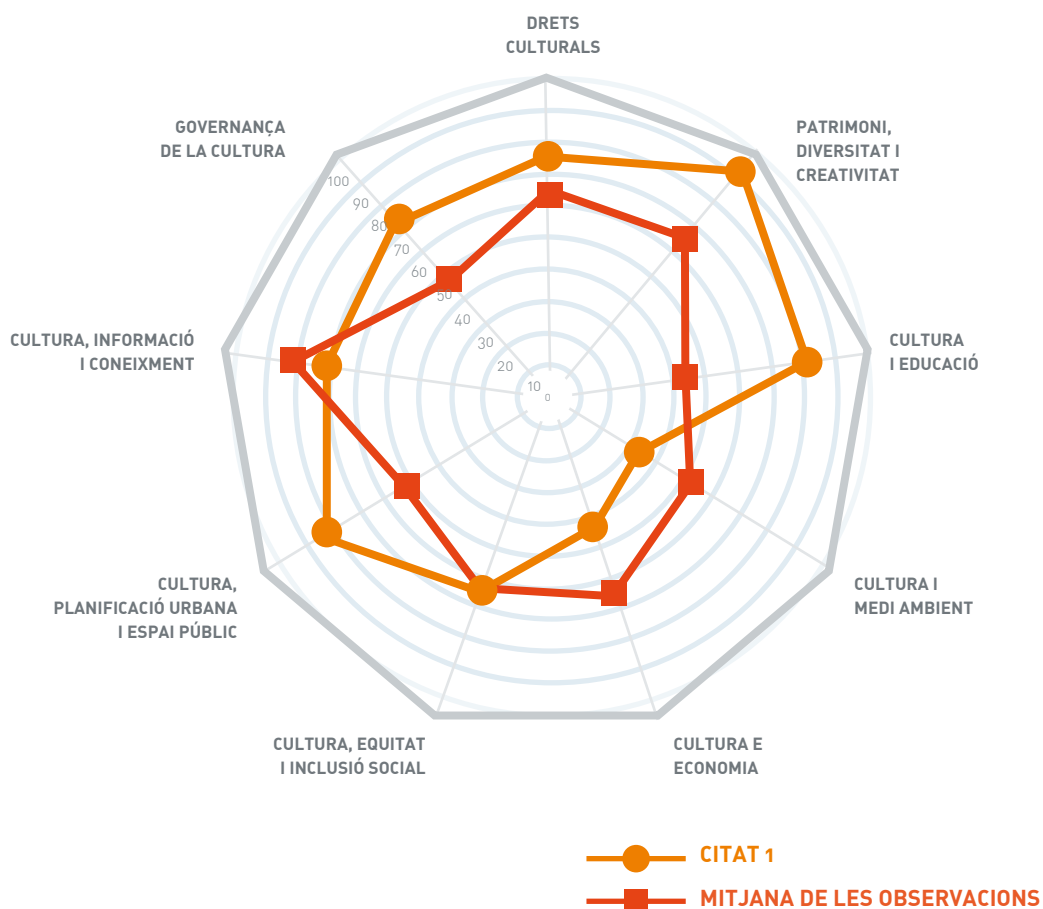
L'aplicació local d'aquest document ha de tenir en compte l'existència de diversos nivells de govern i diferents models de distribució de competències públiques. Hem intentat delimitar algunes responsabilitats en la formulació de les accions. Així, moltes apel·len concretament als governs locals, diverses als actors de la societat civil, i algunes apel·len als actors privats; finalment, diverses accions han estat formulades amb una redacció més genèrica, sense acotacions pel que fa al subjecte de l'acció, atès que entenem que, en aquests casos, les responsabilitats poden ser compartides per diversos actors.

Autoavaluació

El capítol dedicat als “Compromisos” hauria de fer possible que els governs locals interessats poguessin realitzar una autoavaluació del seu context, amb èmfasi en les polítiques i els programes en curs. L'autoavaluació té com a objectiu augmentar el coneixement, la connectivitat i la capacitat operativa dels actors urbans (tant si pertanyen a l'àmbit professional de la cultura com si no) que treballen en la relació entre ciutadania, cultura i desenvolupament sostenible. Desitgem que aquest marc d'autoavaluació sigui un recurs útil en els debats locals.

Animem els governs locals a liderar l'aplicació d'aquest marc a les seves ciutats respectives, mitjançant processos oberts, participatius i orientats a la pràctica. L'autoavaluació es basa en els “Compromisos”, les seves nou seccions temàtiques i les seves respectives accions. Els participants a l'autoavaluació hauran d'estimar el nivell de consecució de cada acció, atorgant punts i aportant comentaris. Després de realitzar l'autoavaluació, cada govern local podrà representar els temes plantejats en un gràfic “estrella” (vegeu infra) que mostri les fortaleses i les debilitats en un any concret. Això podrà fer possible la comparabilitat temporal (a la mateixa ciutat) i l'intercanvi d'experiències i lliçons apreses amb altres ciutats.

AUTOAVALUACIÓ DE POLÍTIQUES: CITAT 1 I MITJANA DE LES OBSERVACIONS

La Comissió de cultura de l'Organització Mundial de Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) proporcionarà un document de treball complet a les ciutats interessades, amb consells per realitzar l'autoavaluació: puntuació, indicadors i comentaris.

Considerant el caràcter nou d'aquest document, la Comissió de cultura de CGLU, després d'un període d'ús d'aquesta guia, recollirà crítiques, suggeriments i observacions per avançar en un procés d'adaptació permanent.

Treball en xarxa internacional

En consonància amb els principis i valors de CGLU, aquest document vol intensificar alguns escenaris de la cooperació entre ciutats, inclosa la cooperació per al desenvolupament entre governs locals de diverses regions del planeta.

La Comissió de cultura de CGLU proposarà a les ciutats interessades un procés de treball en xarxa amb una dimensió d'aplicació local i una altra dimensió d'intercanvi internacional. Ambdues han de permetre una millora del paper de la relació entre la cultura, la ciutadania, les institucions, la societat civil i el desenvolupament sostenible en l'àmbit local.

El treball en xarxa es basarà en l'assistència tècnica per a l'autoavaluació, els intercanvis mitjançant l'aprenentatge entre iguals (peer-learning), la redacció de bones pràctiques i la identificació de les ciutats líders en una determinada temàtica.

“Cultura 21: Accions” pretén fomentar l'intercanvi d'experiències entre els governs locals de tot el món, així com la seva col·laboració en forma d'una “comunitat de pràctica” internacional.

La Comissió de cultura de CGLU organitzarà cada dos anys una Cimera de Cultura per tal de connectar els actors, potenciar els intercanvis, actualitzar l'agenda i comunicar públicament el desenvolupament del treball en xarxa.

Agenda de Desenvolupament post-2015 de les Nacions Unides

L'Assemblea General de les Nacions Unides aprovarà el setembre de 2015 una Agenda de Desenvolupament universal basada en els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), que haurà de servir de referència a tots els països del món, per a la millora de la qualitat de vida de les seves poblacions, siguin quins siguin les seves realitats i graus de desenvolupament actuals. L'agenda també ha de permetre una comprensió compartida a escala mundial del desenvolupament. Els ODS, per tant, hauran de ser universals, transformadors i ambiciosos. Tot i que els ODS post-2015 no comptaran amb cap Objectiu específic dedicat als temes culturals (un fet que lamentem), sí que sembla probable que diverses Metes i Indicadors dels ODS incorporin una menció específica a temes i processos d'ordre cultural. Aquest fet tindria un impacte significatiu en el paper de la cultura en la mundialització i sobre les polítiques culturals locals.

En una relació estreta amb els ODS, l'agència ONU-Habitat està preparant un nou marc per la definició de polítiques i programes que assegurin una urbanització sostenible. Aquest marc es presentarà a la conferència d'Habitat III a la ciutat de Quito l'octubre de 2016.

Considerem que aquest document, “Cultura 21: Accions”, contribueix a millorar la comprensió de la integralitat de la relació entre cultura, ciutadania i desenvolupament sostenible, i invitem tots els actors a fer-lo servir com a document clau en la translació a nivell local (és a dir, la “localització”) dels ODS i dels resultats d'Habitat III.

Governos estatals

Considerem que aquest document podrà ser útil en l'elaboració de plans estatals de desenvolupament, plans estatals sobre polítiques urbanes i programes de suport als governs locals i regionals. Aquests plans s'han d'elaborar en una cooperació estreta amb els governs locals i els factors culturals n'han de formar part, si volem garantir una apropiació que contribueixi a potenciar la democràcia i l'empoderament de les persones.

AQUEST DOCUMENT

La [Comissió de Cultura](#) de l'associació mundial Ciutats i Governos Locals Units (CGLU) és una plataforma mundial de ciutats, organitzacions i xarxes per aprendre, cooperar i promoure polítiques i programes sobre el paper de la cultura en el desenvolupament sostenible. En el període 2012-2015, la Comissió de cultura de CGLU és presidida per Lille-Métropole, té com a copresidentes les ciutats de Buenos Aires, Montreal i Mèxic, i com a vicepresidentes Angers, Barcelona i Milà. La Comissió de cultura de CGLU està oberta a la participació de les ciutats de tots els continents, en peu d'igualtat.

"Cultura 21: Accions" ha estat elaborat per la Comissió de Cultura de CGLU entre juny de 2013 i març de 2015. La Comissió ha implicat en aquest procés membres, socis i experts de tots els continents.

L'elaboració de "Cultura 21: Accions" va ser aprovada pel [Buró Executiu de CGLU](#) reunit a Lió el juny de 2013. Els treballs formals d'elaboració del document es van iniciar el mateix mes de juny de 2013, a la 10a reunió de la Comissió de Cultura de CGLU, celebrada a [Lille-Metropole](#), i van continuar al seminari "[Cultura, ciutats, futur](#)" (1ª edició) celebrat el setembre de 2013 a Buenos Aires i al [Congrés Mundial de CGLU](#) celebrat l'octubre de 2013 a Rabat.

El març de 2014 es va publicar un [qüestionari en línia](#) sobre l'Agenda 21 de la cultura, la Comissió de Cultura de CGLU i els possibles continguts de "Cultura 21: Accions", els resultats del qual es van publicar el juliol del mateix any.

La Comissió de Cultura de CGLU va encarregar el novembre de 2013 diversos articles d'anàlisi a [ciutats](#) i a [persones expertes](#), que es van publicar el juny de 2014.

Entre octubre de 2013 i novembre de 2014 es van dur a terme diversos seminaris de debat i difusió sobre els continguts de "Cultura 21: Accions", a Brussel·les (organitzat per la xarxa europea "Investigant la sostenibilitat cultural"), Novi Sad (organitzat pel govern regional de Voivodina, Sèrbia) Santiago de Xile (Cimera Mundial sobre Arts i Cultura d'IFACCA - FICAAC), Dakar (organitzat pel govern local), Alma (organitzat per la xarxa "les Arts et la Ville"), Lió (organitzat pel govern local i European Lab), Milà (organitzat pel govern local en el marc de Forum Città-Mondo), Hildesheim (organitzat per l'ICCP - Congrés Mundial de Recerca sobre Política Cultural), Montreal (organitzat pel govern local), Newcastle (organitzat per la xarxa europea Culture Action Europe), Bilbao (organitzat pel govern local), Ciutat de Mèxic (organitzat pel govern local en el marc dels actes d'entrega del Premi internacional "CGLU - Ciutat de Mèxic - Cultura 21"), Tunis (organitzats pel Ministeri de cultura i per la Comissió Alemanya de la UNESCO) i Haikou (en el marc del Consell Mundial de CGLU).

També, entre juny i novembre de 2014 les [ciutats pilot](#) de "Cultura 21: Accions" (Belo Horizonte, Bogotà, Concepció, Gabrovo, Jeju, Ciutat de Mèxic, Talca i Vaudreuil-Dorion), van organitzar debats locals sobre els continguts i la implementació futura de "Cultura 21: Accions".

L'esborrany final de "Cultura 21: Accions" es va elaborar els dies 1-2 d'octubre de 2014 a [Buenos Aires](#), en el seminari obert "Cultura, ciutats, futur" (2a edició) i a l'11ª reunió oficial de la Comissió de cultura de CGLU.

El document "Cultura 21: Accions" va ser aprovat per la Comissió de Cultura de CGLU a Bilbao el 19 de març de 2015, en el marc de la "Cimera de Cultura CGLU: Cultura i Ciutats Sostenibles".

La Comissió de Cultura de CGLU expressa el seu agraïment sincer a totes les persones que han participat en aquest procés.

CONTACTE

Comissió de Cultura de CGLU

CGLU - Citats i Governes Locals Units

Carrer Avinyó, 15
08002 Barcelona

Email info@agenda21culture.net

Web www.agenda21culture.net

Twitter @agenda21culture

